

Nr 56.

Av herr **Henrikson** i Heberg, om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående ändring i gällande bestämmelser om expeditionslösen vid växelprotest.

Den strid, som under senare tider förts och ännu föres i såväl sociala som ekonomiska frågor, synes alltmera gälla arbetare å ena sidan samt arbetsgivare och kapital å andra sidan, och det förefaller nästan, som om man vore på väg att glömma, att vi i vårt land även hava något som heter bönder, hantverkare och mindre affärsmän, vilkas intressen icke alltför mycket böra skjutas åt sidan. Jag tänker nu närmast på de lånesökande inom dessa samhällsgrupper och särskilt dem, som för erhållande av kredit eller lån anlita bankinrättningar och under de senaste åren därvid fått betala alldeles oskäligt hög ränta. Under det nu gångna året torde det icke hava varit så ovanligt, att vissa bankinrättningar tillgodoräknat sig 7 % ränta på in-teckningar under halva taxeringsvärdet; och de, som ej kunnat presteras en så god säkerhet, ha fått finna sig i att betala ännu mera. Med växelskulder har det ingalunda varit bättre. Icke affärsmän hava nog på växlar fått betala en förskotts-ränta av 7 à 7 1/2 % och kanske mera. Härtill kommer, förutom eventuell inkassoprovision eller annan avgift, skatt till staten i form av växelstämpel. Skulle så därtill acceptanten på grund av obekantskap med växellagen, glömska eller annan omständighet försumma att i rätt tid inlösa sin växel och den sålunda protesteras, åsamkar detta honom ytterligare utgifter.

Enligt kungl. förordningarna angående expeditionslösen den 7 december 1883 samt angående stämpelavgiften den 18 september 1908 utgår avgift för växelprotest dels såsom lösen för protokoll över protesten med 2 kronor för första arket och 1 krona för varje av de övriga, dels såsom lösen för bevis å växeln om verkställd protest med 1 krona, dels såsom ersättning för besök för förrättningens verkställande med 1 krona för varje

person, som besökes (erfordras resa, tillkommer ersättning härför efter vissa grunder), varjämte bevis om växelprotest skall beläggas med stämpel, som kostar 50 öre. Dessa med växelprotest förenade avgifter äro oberoende av växelsummans storlek (således lika för växlar på t. ex. 50 kronor och 5,000 kronor), och i praktiken ställer det sig så, att varje växelprotest kostar minst 4 kronor 50 öre: protokoll 2 kronor, bevis å växeln 1 krona, besök 1 krona samt stämpel 50 öre. Av detta tillfaller 4 kronor protestförrättaren, d. v. s. notarius publicus eller annan, som i lag är be- myndigad att verkställa protest.

Denna bekostnad har i betraktande av det ringa arbete, som är förenat med protests verkställande, av många ansetts vara för hög, och särskilt beträffande mindre växlar har den i förhållande till växelbeloppet ansetts orimlig. Vid ett par föregående tillfällen hava också inom Riksdagen framställningar gjorts, åsyftande nedsättning i avgifterna för växelprotest. Senast var detta fallet vid 1907 års riksdag, då tre motioner i ämnet väcktes inom Andra kammaren. Den ena av dessa motioner föranledde även ett riksdagsbeslut och avlåtande en skrivelse till Kungl. Maj:t, varuti Riksdagen anhöll om utarbetande av sådan ändring i gällande expeditionsförordning, att den däri stadgade lösen för protokoll över växelprotest samt för bevis därom å växel måtte i fråga om växlar till mindre belopp nedsättas. Ännu nära sju år därefter, har emellertid icke av Kungl. Maj:t vidtagits någon ändring i expeditionsförordningen i åsyftad riktning.

Det torde icke kunna förnekas, att protestkostnaden mången gång drabbar orättvist. Särskilt framstår det för jordbrukare, hantverkare och mindre affärsmän såsom orimligt att för en växelprotest, som kanske vållats av olycka eller lidna förluster, få betala ett belopp, som i förhållande till växelsumman i många fall väl må anses oskäligt högt; och orättvisan häri synes honom så mycket större, då han tänker på de dryga räntor och även andra avgifter, som bankerna nu tillgodogöra sig, vilka han fått vidkännas för åtnjutande av den kredit eller erhållande av det lån, som växeln möjliggjort för honom. Och även om det i en del fall varit vederböran- des okunnighet om växellagens bestämmelser eller rent av slarv eller lätt- sinne att ikläda sig förbindelser, som han ej kan stå för, vilket vållat protes- ten, så kan ju ej detta förhållande vara något motiv för en oskäligt hög protestkostnad; här avses då alljämt växlar å mindre belopp.

Även ur en annan synpunkt synes man böra vara mån att undvika, att de med protesten förenade kostnaderna bliva för höga. Om växelin- nehavaren vill bevara sin fordringsrätt även gentemot växelutgivaren (eventuellt även överlåtare), måste han ju låta protestera växeln. Kommer ac- ceptanten på obestånd, bjuder sålunda försiktigheten, att han låter protes-

tera växeln. Skulle sedan även växelutgivaren visa sig vara insolvent, får han själv vidkännas protestkostnaderna, och hans förlust ökas sålunda genom den av försiktighet vidtagna proteståtgärden.

Att protestkostnaderna i fråga om växlar å mindre belopp böra ned sättas, torde således ej kunna av någon förnekas; denna åsikt delades även av båda kamrarna vid 1907 års riksdag. En åtgärd i denna riktning skulle emellertid medföra någon minskning i inkomsterna för de personer, vilka hava att ombesörja växelprotesterna, ett förhållande, som möjligen icke bör förbises. Dessa personer utgöras vanligen av städernas tjänstemän, som äro berättigade till sportler, till vilka hänsyn tagits vid regleringen av deras löner. Visserligen uppgå de sportler, som tillföras dem, som verkställa växelprotesterna, i de flesta städer till så avsevärda belopp att de mycket väl borde kunna tåla någon minskning i denna givande inkomstkälla. Någon omreglering av dessa tjänstemäns löner behöver i alla händelser ej vidtagas, utan kan en kompensation uti de dem tillförsäkrade inkomsterna äga rum genom vidtagande av en åtgärd, som även ur andra synpunkter är synnerligen väl motiverad. Man kan nämligen som en motvikt mot *sänkningen* av avgiften för protest av mindre växlar *höja* avgiften för protest av växlar å högre och mera avsevärda belopp. Man bör med andra ord införa en progressiv beräkningsgrund vid bestämmandet av avgifterna för växelprotest, såväl beträffande lösen för protokoll över växelprotesten som för bevis därom å växeln. Emot en sådan princip torde ej någon befogad invändning kunna göras. Den har även kommit till användning både i våra grannländer och i de större kulturländerna. Sålunda har Norge en tvågradig skala, Danmark och Österrike en fyrgradig skala, under det att i Preussen och England skalan har ett flertal gradationer. I Danmark är *totalkostnaden* lägst 2 kronor 65 öre (för växlar å belopp intill 1,000 kronor) och högst 13 kronor 25 öre (för växlar å belopp över 10,000 kronor); i Preussen är den lägsta kostnaden 2 mark 50 pf. jämte 10 pf. per sida av protokollet till notarius publicus samt stämpelavgift till statskassan; i Österrike är den 1 gulden jämte för varje person, som måste besökas, 1 gulden (då avgift för besök utgår, är den icke progressiv utan lika stor oberoende av växelbeloppet.

År 1907 uttalade sig även Riksdagens båda kamrar genom godkännande av de av vederbörande utskott föreslagna motiveringarna för införande av progressiv beräkningsgrund vid fastställandet av avgifterna för växelprotest, men den kläm, varuti riksdagsbeslutet utmynnade, kom ej att innehålla något vidare om denna princip, än att däri förordades en nedläggning i protestavgifterna beträffande växlar å mindre belopp.

Alla skäl tala emellertid för att hos oss snarast införa i gällande förordning denna i andra kulturländer tillämpade princip. Därvid synes möjligen den i Danmark tillämpade skalan böra kunna tjäna som föredöme, dock att avgifterna bleve något lägre än där; och även vore det lämpligt att därutöver införa ytterligare en klass, inom vilken de minsta växlarna fölle, och där avgifterna bleve ännu lägre.

På grund av vad ovan anförts hemställes,

att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande av sådan ändring i gällande expeditionsförordning, att den däri stadgade lösen för protokoll över växelprotest samt för bevis därom å växel må beräknas progressivt i förhållande till växelbeloppets storlek, samt att skalan därvid göres sådan, att avgifterna för protest av växlar till mindre belopp bliva *avsevärt* mindre än de nu gällande.

Stockholm den 23 januari 1914.

A. Henrikson.
